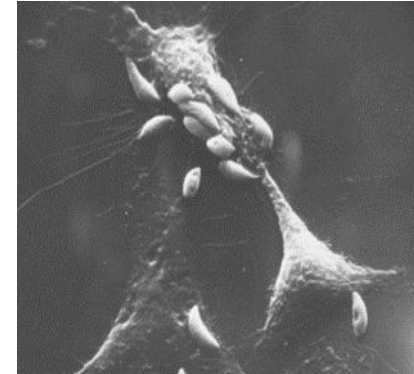
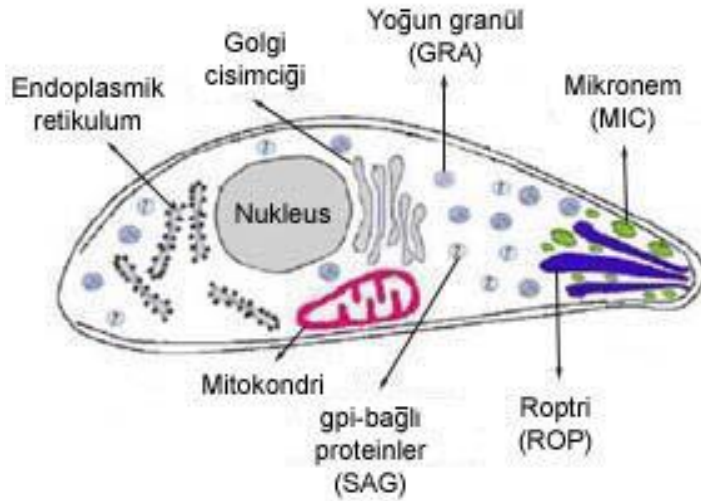

İmmünsüpresif hastalar için önem taşıyan bazı etkenlerin mikrobiyolojik tanısı;
Toxoplasma gondii

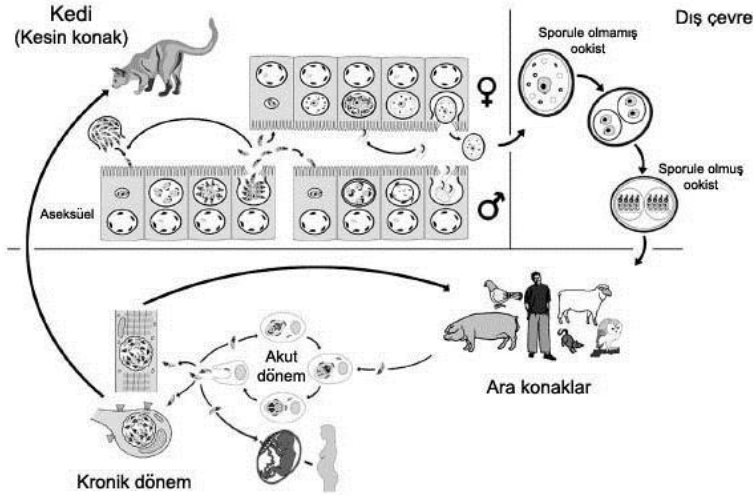
Prof. Dr. A. Yüksel GÜRÜZ
Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Anabilim Dalı

Toxoplasma gondii

- Geniş konak çeşitliliği sebebiyle medikal önemi yüksek bir protozoondur.

Epidemiyoloji

- İnsan enfeksiyonları sıklıkla;
 - ✓ kedi dışkısı ile atılan *T. gondii* ookistleri ile kontamine olmuş su ve besinlerin tüketilmesi,
 - ✓ doku kisti içeren etlerin çiğ veya az pişmiş şekilde yenmesi,
 - ✓ akut enfekte anneden fetusa transplental yolla bulaş ile geliştiği gösterilmiştir.

Epidemiyoloji

- 500 milyon insanın enfekte
 - ✓ Avrupa'da % 37-58 (Paris'te % 67.3)
 - ✓ A.B.D.'de % 22,5
 - ✓ Türkiye'de % 30-60
- Yaşla toxoplasmosis prevalansı artmaktadır.
- Toxoplasmosis tedavisinin yıllık maliyeti 7.7 milyar USD.
- Prevalans değerleri ve oluşan ekonomik etki göz önüne alındığında, Türkiye için de risk oldukça yüksektir.

Su kaynaklı salgınlar

- 1979 yılında Panama'da A.B.D. askeri birliğinde
- 1995 yılında İngiliz Kolumbiya'sı, Büyük Victoria'da 7718 kişi
- 2001 yılında Güney Brezilya'nın Parana eyaleti Santa Isabel do Ivai' da yüzlerce insan
- 2002 yılında, İzmir'de, askeri hava harp okulunda 171 pilot adayı

Kategori B Biyoterörizm Ajanı

Epidemiyoloji

İmmun sistemi baskılanmış kişilerde

- ✓ Dünya genelinde immün sistemi baskılanmış hasta sayısındaki artış, toxoplasmosis reaktivasyonu riskini de arttırmaktadır.
- ✓ İS baskılanmış hastalarda toxoplasmosise bağlı morbidite ve mortalite, tanıda geç kalınması, özgün tedaviye veya profilaksiye en kısa sürede başlanılamaması sebebiyle yükselmektedir.

Epidemiyoloji

- HIV ile enfekte hastalar arasındaki toxoplasmosis prevalansı ABD'de %15-40 iken batı Avrupa ve Afrika'nın belirli bölgelerinde % 96'ya kadar çıkmaktadır.
- Transplant alıcılarında değişik sıklıklarla toxoplasmosis geliştiği gözlemlenmiştir.

Epidemiyoloji

- Kalp, kalp-akciğer ve akciğer transplantasyonlarından sonra
 - Primer toxoplasmosis % 50-61,
 - Reaktivasyon ise % 1.2-2 oranında görülürken
- Renal transplantasyon alıcılarında %1,
- Kök Hücre Transplantasyon alıcılarında % 1-23,
- Karaciğer transplantasyon alıcılarında % 1-10 arasında değişen değerler bildirilmektedir.

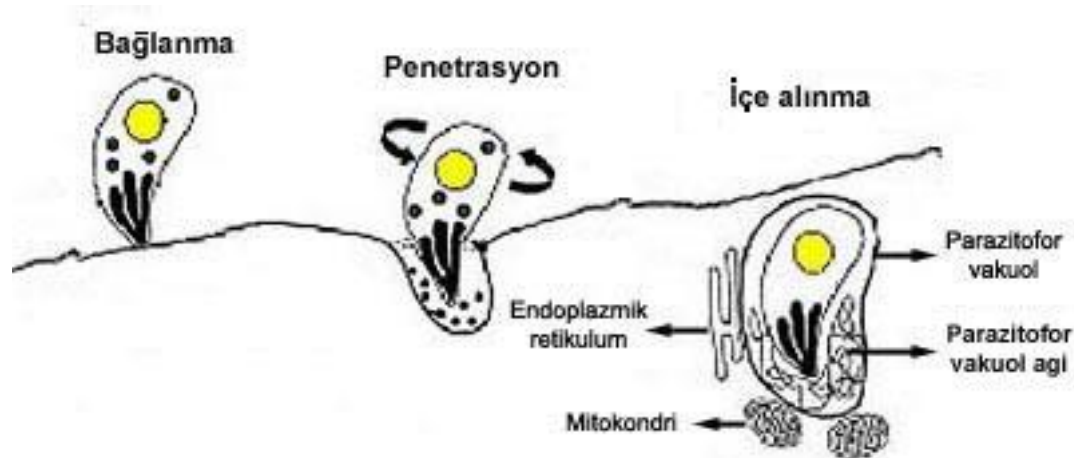
Epidemiyoloji

- İmmun sistemi baskılanmış hastalarda toxoplasmosis tanısındaki zorluklar insidans verilerine de olumsuz olarak yansımaktadır.
- Çünkü;
 - ✓ **Kliniği atipiktir,**
 - ✓ **Serolojik tanı yetersiz kalabilir (Baskılanmış immün sistem = Yetersiz Antikor yanıtı)**
 - ✓ **Moleküler Tanı yöntemleri yaygın kullanılmamaktadır.**

Patogenez

T.gondii'nin bir hücreyi invazyonu

- Üç basamakta gerçekleşir;
 - Bağlanma,
 - Parazitin aktin-myozin sistemi ile penetrasyon,
 - Parazitofor vakuol oluşumu ile hücre içine giriş
- Enfeksiyonun kronikleşmesiyle doku kistleri içindeki bradizoitler öncelikle beyin ve kas dokusuna yerleşir.

Klinik

- ✓ İmmun sistemi sağlam kişilerde oluşan toxoplasmosis
- ✓ İmmun sistemi baskılanmış kişilerde toxoplasmosis
- ✓ Oküler toxoplasmosis (toxoplasmik retinokoroidit)
- ✓ Konjenital toxoplasmosis

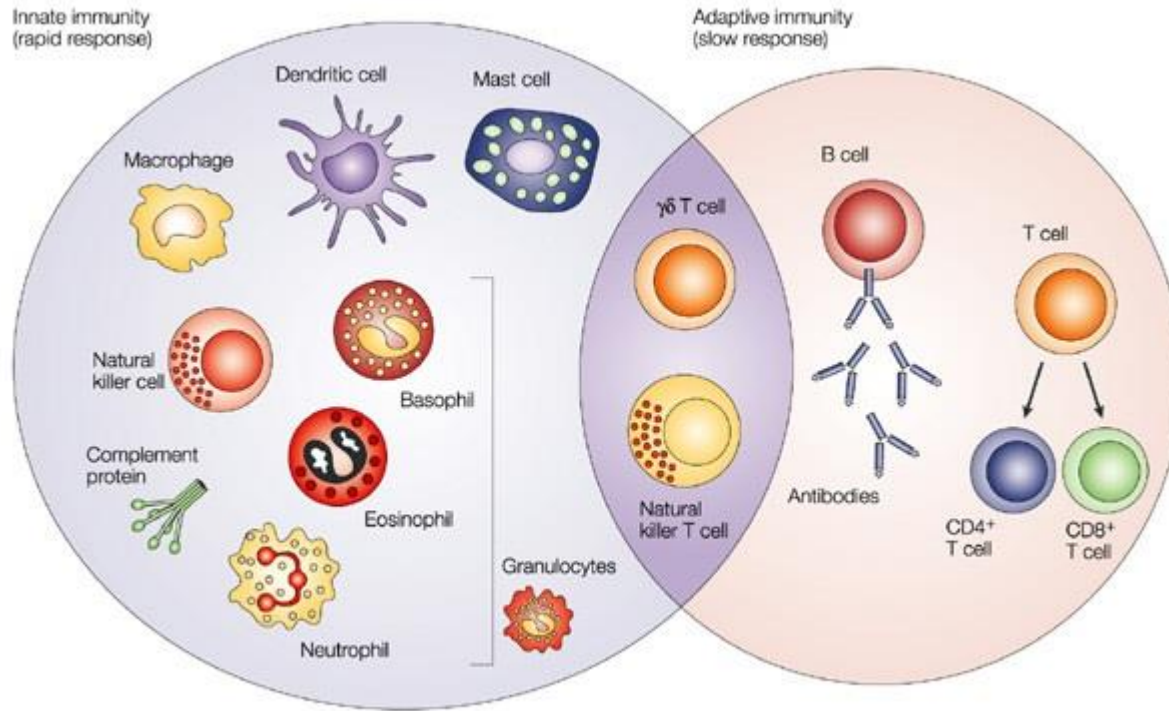
İmmun sistemi baskılanmış kişiler

- İmmun sistemi baskılanmış hastalarda sıklıkla reaktivasyon, nadiren primer enfeksiyon şeklinde görülür fakat hayati tehdit eden klinik tablolara yol açar.

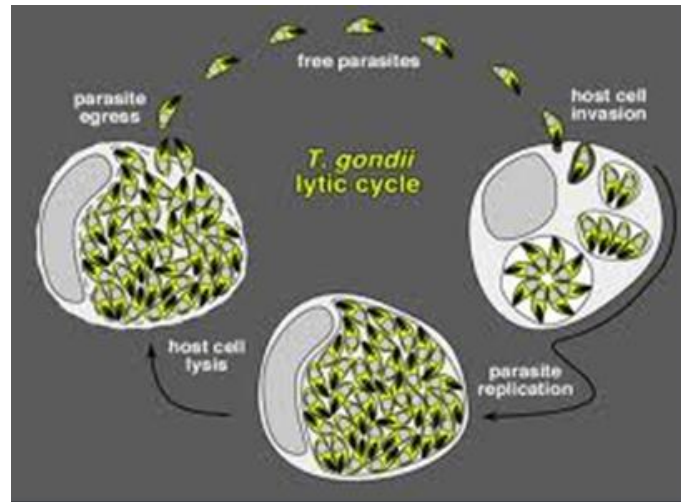
İmmun sistemi baskılanmış kişiler

- Vakaların çoğunda hem hücresel, hem de humoral immün yanıt bozulmuştur.

İmmun sistemi baskılanmış kişiler

- Bir kere enfekte olan kişilerde beyinde oluşan doku kistleri gelişmez ve toxoplazmik ensefalit gelişir.
- Yırtılan doku kistinden serbestleşen bradizoitler komşu hücreleri istila eder, immün yanıtla karşılaşmadığı için takizoitlere dönüşerek daha hızlı çoğalmaya başlarlar.
- Doku nekrozu artar, kontrol edilmez ise hızla fatal bir tabloya dönüşür.

İmmun Sistemi Baskılanmış Hastalar

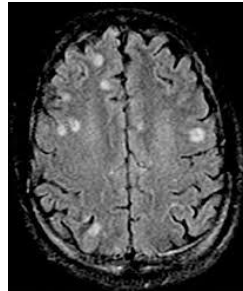
- AIDS hastalarında olduğu gibi transplantasyon hastalarında da CD₄ lenfosit sayısı <200 hücre/ml ise TE riski artar.
- Ayrıca transplantasyon alıcılarında doku rejeksiyonu (GVHD) gelişmesini engellemek için verilen profilaksi, gelişen GVHD'nin tedavisinde kullanılan ajanlar immün cevabın daha da bozulmasına yol açmakta, reaktivasyon olasılığını arttırmaktadır.

İmmun Sistemi Baskılanmış Hastalar

- Kemik iliği transplant alıcılarında ve AIDS hastalarında toxoplasmosis genelde latent enfeksiyonun reaktivasyonu şeklinde görülürken,
- Kalp transplant alıcılarında ise genelde seronegatif alıcıya, seropozitif donörden kalp nakledilmesine bağlı primer toxoplasmosis geliştiği yayınlanmıştır.
- Her iki tablo da ağır ve dissemine toxoplasmosis kliniği ile seyreder.

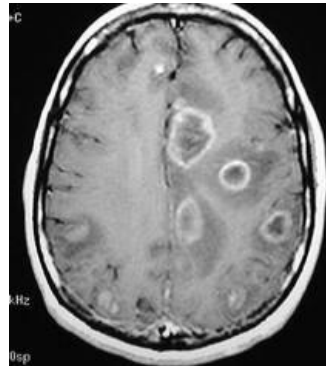
İmmun Sistemi Baskılanmış Hastalar

- Bu hastalarının klinik tablosunda en sık saptanan bulgu ateş olup (%45-80), ayrıca tutulan organlara ait bulgular tabloya eklenmektedir.
- En sık tutulan organlar
 - ✓ beyin (toxoplasmik ensefalit)
 - ✓ akciğer (toxoplasmik pnömoni)
 - ✓ göz (toxoplasmik retinokoroidit)

İmmun sistemi baskılanmış kişiler

- TE en sık AIDS ve allojenik KHT hastalarında bildirilmektedir.
- TE çoğunlukla transplantasyon sonrası ilk üç ay içinde görülmekte, erken dönemde gelişen TE'in mortalite oranı hastalığın geç dönemlerinde görüleden daha yüksek olduğu bildirilmiştir.
- Bu hastalarda TE'e bağlı mortalite oranı %55 olarak gösterilmiştir

Radyolojik Bulgular

- **Akciğer:** Direkt Akciğer grafilerinde yaygın bilateral alveoler/intertisyel infiltrasyonu seyreden intertisyel pnömoni bulgusu vardır.
- **Beyin:** Beyinde tek nodül veya bilateral multipl nodüler lezyonlar görülür;
 - ✓ AIDS hastalarında % 70-80 oranında bilateral multipl lezyonlar izlenir.
 - ✓ Lezyonlar genelde kortiko-medüller bölgede veya bazal ganglionlardadır
- MRI, BT'den daha hassastır.

Tanı

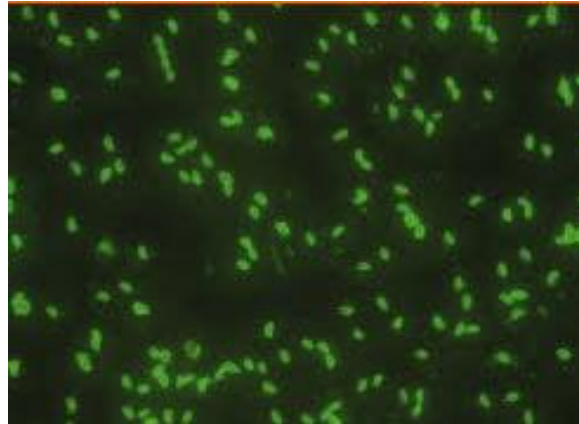
- ✓ **İndirekt Tanı:** Sabin Feldman Dye test, IFAT, ELISA, ISAGA, DA testi gibi *T.gondii*' ye karşı oluşan antikörleri göstermeye yönelik yöntemler
- ✓ **Direkt Tanı:** PZR, izolasyon ve histoloji gibi parazitin kendisini, DNA'sını görmeyi/göstermeyi hedefleyen yöntemler

İndirekt tanı

- **Sabin Feldman Dye Test**
 - ✓ Altın standart olarak kabul edilmektedir.
 - ✓ Antikor ve kompleman varlığında canlı takizoitlerin lizisine dayanır, özgünlüğü ve duyarlılığı yüksektir.
 - ✓ IgG antikorları araştırılmaktadır.

İndirekt tanı

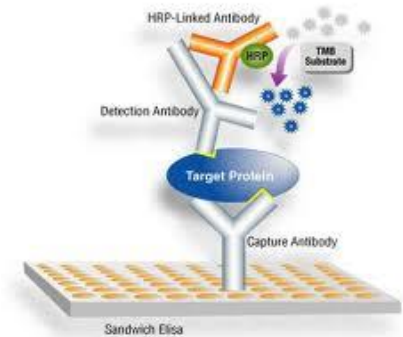
- **İndirek Flouresan Antikor Testi (İFAT)**
 - ✓ Belli dalga boyunda fluoresans veren bileşiklerle işaretli anti-antikorlar, lam üzerindeki takizoitlere bağlanan şüpheli serumdaki özgün antikorları görünür hale getirir.
 - ✓ Konjuge değiştirilerek IgG ve IgM antikorları araştırılabilir.

İndirekt tanı

- **ELISA**

- ✓ Antijen antikor kompleksi peroksidaz, alkalen fosfataz gibi bir enzimle işaretli anti-insan antikorlarla görünür hale getirilir
- ✓ IgG, IgM, IgA ve IgE antikorlarının saptanmasında en sık kullanılan testtir. Canlı takizoit kullanılmadığı için riski azdır
- ✓ Avidite çalışmalarında da üre ve üresiz yıkama aşamaları ile IgG ELISA yöntemi kullanılır.

İndirekt tanı

- **IgG-Avidite Testi**

- ✓ İmmunojenik olarak aktif bölgenin bağlantı gücünü ortaya çıkarmaya yarayan, spesifik IgG antikorlarının fonksiyonel afinitesinin ölçümü esasına dayan.
- ✓ Avidite ile antijenin antikora bağlanma gücü derecelendirilerek enfeksiyonun başlangıç zamanı belirlenmeye çalışılır.

$$\text{Avidite indeksi} = \frac{\text{Üre ile yıkama sonrası OD}}{\% 2.5 \text{ PBS-CB ile yıkama sonrası OD}} \times 100$$

Avidite indeksi < % 20	:	Düşük avidite
Avidite indeksi % 20 – 30	:	Şüpheli avidite
Avidite indeksi > % 30	:	Yüksek avidite

İndirekt tanı

- **IgM-ELISA**

- ✓ Akut toxoplasmosisin tanısında önemli bir yöntemdir.
- ✓ İlk iki haftada artış gösteren IgM antikorlar enzim ile işaretli anti-human IgM monoklonal antikorları kullanılarak saptanmaktadır.

Enzim Immün Assay IgM değerinin hesaplaması ve değerlendirilmesi

$$EIU = \frac{\text{Örnek absorbens-Negatif kontrol absorbens}}{\text{Pozitif kontrol absorbens-Negatif kontrol absorbens}} \times 100$$

EIU değerleri	Yorum
< 20	Negatif
21-40	Sınırdaki pozitif
41-100	Pozitif
>100	Kuvvetli pozitif

İndirekt tanı

- **IgM -ISAGA**
 - ✓ ISAGA testinde şüpheli serumda bulunan anti-*Toxoplasma* IgM antikoru, anti-insan IgM antikoru ile katı faza bağlanmakta, üzerine eklenen takizoitlerin aglütinasyonu çıplak gözle değerlendirilmektedir.

IgM ISAGA değerlendirilmesi

IgM ISAGA puanı	Yorum
0–5	Negatif
6–8	Sınırdaki pozitif
9–12	Pozitif

İndirekt tanı

	Antikor tipi / test	Tarama	Gebelik	Yeni doğan	Göz tutuluşu	İmmün yetmezlik
İndirekt tanı	IgG	+	+ (risk altındaki kadınların ve korunanların)	+ (maternal antikorlar bebekte 12. aya kadar kalabilir; maternal veya fetal IgG ayrımının WB ile yapılması)	+ (düşük titrede pozitiflikler genelde konjenital enfeksiyonun reaktivasyonunda saptanır; göz içi antikor üretimi [göz ve kan antikor titresi oranı])	+ (reaktivasyon riski olan hastaların tanısında; AIDS ve KI transplant hastaları)
	IgG avidite	-	+ (yüksek avidite sonucu 3-4 ay öncesi enfeksiyon düşündürmez; düşük avidite antikorlar kalabilir)	-	+ (yüksek avidite sonucu 3-4 ay öncesi enfeksiyon düşündürmez; düşük avidite antikorlar kalabilir)	-
	IgM	-	+ (IgM antikorları uzamış sürelerde kalabilir, negatif IgM hamile kadında ilk 2 trimesterde enfeksiyon olmadığını gösterir)	+ (ISAGA enzim immün assay'den daha sensitif; maternal veya fetal IgG ayrımının WB ile yapılması)	+ (yüksek titrede pozitiflik akut kazanılmış enfeksiyon, negatif sonuç konjenital enfeksiyonun reaktivasyonunda saptanır)	+ (IgM sonucunun değeri düşüktür; aktif veya latent hastalık olabilir veya olmayabilir)
	IgA	-	+ (IgA antikorları uzun süre kalabilir)	+ (IgM testlerine göre daha değerlidir)	-	-
	IgE	-	+ (yüksek spesifite, düşük sensitivite)	-	-	-

İki Önemli Nokta...

- Ağır immunsupresyon altındaki hastalarda humoral immun yanıtın baskılanması sonucu;
 - * **Reaktivasyon gelişen vakalarda IgG antikör titrasyonları değişmeyebilir, hatta düşebilir**
 - * **Primer enfeksiyon durumunda IgM antikörlerinin oluşmayabilir veya testin cut-off seviyesine yaklaşmaz, IgG antikörleri da erken dönemde serolojik testler ile saptanacak seviyeye ulaşmayabilir**

Yanlış negatif sonuçlara sebep olmaktadır...

İndirekt tanı

- Ağır immünsüpresyon ve kullanılan ilaçların yan etkisi ile lökonötropeni neden olur buna bağlı antikor oluşumu ve antikor titrelerinde beklenen artış izlenmez.
- Düzenli serolojik takip yapılan seropozitif transplant alıcılarında;
 - Antikor titrelerinde artış olmadığı,
- Seronegatif alıcılarda;
 - IgM oluşmadığı
 - IgG antikorlarında beklenen şekilde artış izlenemediği veya erken dönemde hiç oluşmadığı görülmüştür.

İndirekt tanı

- ✓ Toxoplasmosis riskinin belirlenmesinde faydalı bir olan serolojik yöntemler, İmmun sistemi baskılanmış veya bozulmuş hastalarda yetersiz kalmaktadır.

EÜTF Parazitoloji AD Seroloji Laboratuvarı

- **Toxoplasmosis Rutin Serolojik tanısı**
 - ✓ **IFAT**
 - ✓ **IgG-Avidite**
 - ✓ **IgM-ELISA (ticari kit)**

Direkt tanı

- **Şüpheli Materyel**
 - ✓ Doku (kemik iliği aspirasyon materyali, plasenta, beyin, karaciğer ve endomyokard biyopsi örneği)
 - ✓ Vücut sıvısı (amnion sıvısı, periferik kan, beyin omurilik sıvısı, idrar, vitröz sıvı, BAL, pleural sıvı, ascit) örneklerinde *T. gondii*'nin görüldüğü, izolasyonunun veya DNA'sının gösterildiği yöntemlerdir.
 - **PZR**
 - **Hayvan inokülasyonu**
 - **Hücre kültürüne ekim**
 - **Mikroskopi**

Direkt tanı

- Direkt tanıda (mikroskopik, hayvan inokülasyonu ya da hücre kültürü) duyarlılığı ve özgüllüğü daha yüksek olan **Polimeraz Zincir Reaksiyonu** tercih edilmektedir.
 - **Konvansiyonel PZR**
 - **Nested PZR**
 - **Real Time PZR**
 - **Multipleks PZR**

Direkt tanı

- PZR yöntemlerinde hedef gen olarak,
 - **B1 gen** (Genbankası no: AF179871)
 - P30 (SAG1) (Genbankası no: M23658)
 - 18 S rDNA (Genbankası no: X75429)
 - **RE=repeated element** (Genbankası no: AF146527)
 - 2000 yılında tanımlanan bu genin (529 bp) B1 genine göre daha duyarlı olduğu ileri sürülmüştür.
 - Polimorfizm analizlerinde Mobil Genetik Element (MGEs) geni tercih edilmektedir.
 - SAG2, SAG3, SAG4, GRA4, GRA6, MAG1, BAG1, BR4 genleri araştırma amaçlı kullanılmaktadır.

EÜTF Parazitoloji AD Moleküler Laboratuvarı

- Toxoplasmosisin PZR ile rutin tanısında,
 - ✓ Real Time PZR
 - RE geni (AF146527)**

Real Time PZR

T. gondii AF146527 geni

ctgcagggaggaagacgaaagttgtttttatTTTTTTCTTTTTGTTTTCTGATTTTGTTTTTTGACTCGGGCCAGCTGCGTCTGTCGGGATGA
gaccgcggagccgaagtgcgttttctTTTTTGACTTTTTGTTTTTCACAGGCAAGCTCGCTGTGCTTGGAGCCACAGAAGGGACAGAAGTCG
aaggggactacagacgcgatccgctcctccagccgtcttggaggagagatatcaggactgtagatgaaggcgagggtgaggatgagggggtg
gcgtggtgggaagcgcagagagtcggagaggggagaagatgttccggcttggctgcttttctggaggggtggaaaaagagacaccggaatgc
gatccagacgagacgcgctttcctcgtggtgatggcggagagaattgaagagtgagagaagagggcgagggagacagagtcggaggcttggg
cgaagggaggaggaggggtagggagaggaatccagatgcactgtgtctgcag

134 bp
Real Time PZR
amplifikasyon
bölgesi

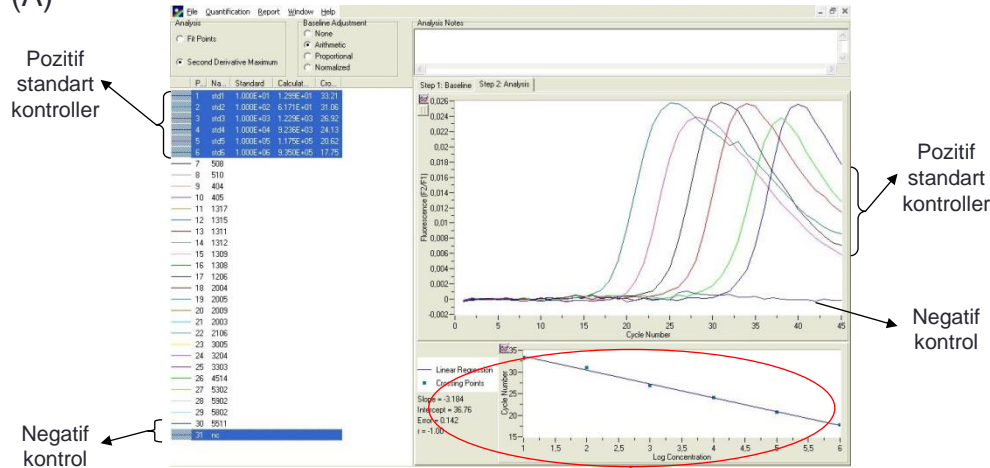
Real Time PZR'da AF146527 geni içerisindeki 134 bp uzunluğundaki bölge,

- ✓ Primerler
- ✓ Hibridizasyon problemleri kullanılarak çoğaltılmaktadır.

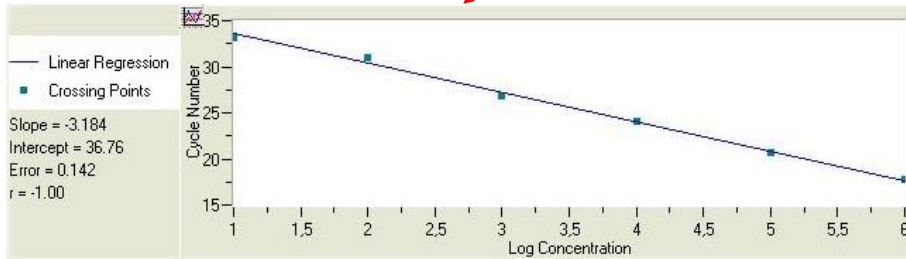
Real Time PZR

Quantifikasyon analizi

(A)

(B)

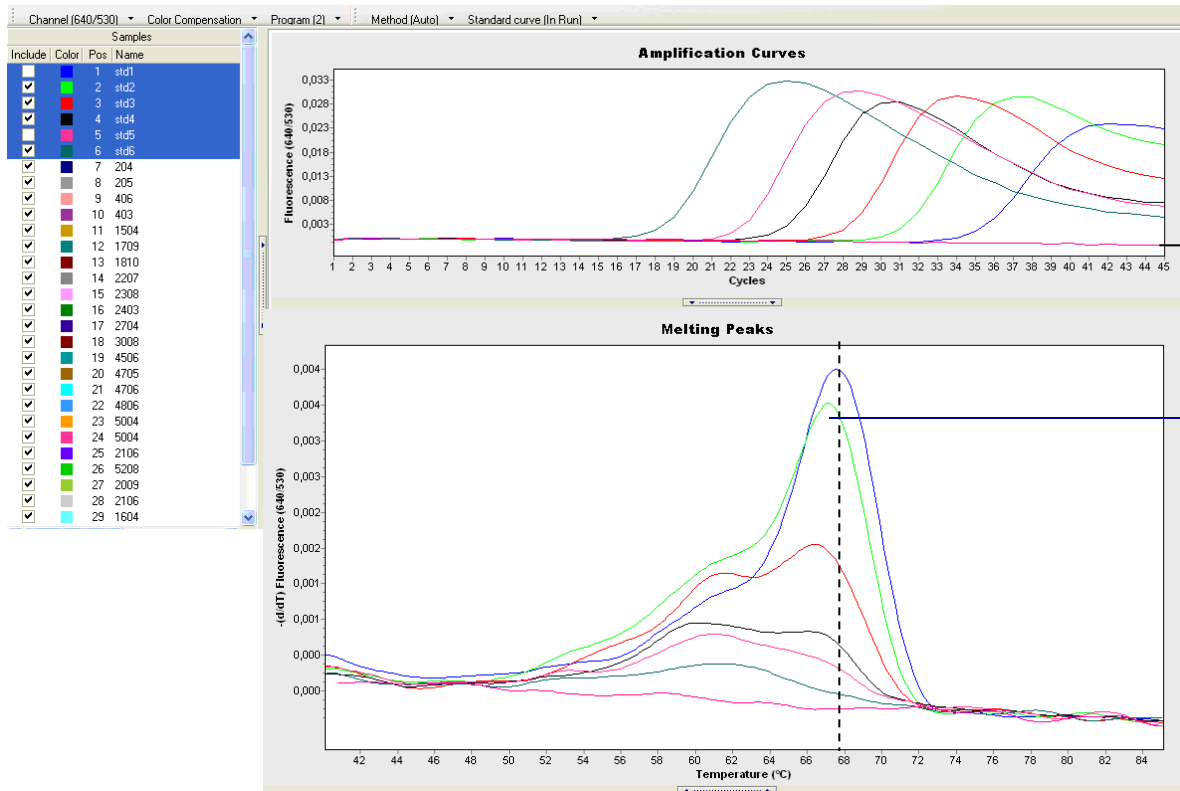

Pozitif kontrol ve standart eğri oluşturmak için

- ✓ *T. gondii* DNA konsantrasyonu 10^1 - 10^6 / reaksiyon olan altı ayrı örnek kullanılmaktadır
- ✓ Negatif kontrol olarak Distile su kullanılmaktadır

Real Time PZR

Erime eğrisi (melting curve) analizi

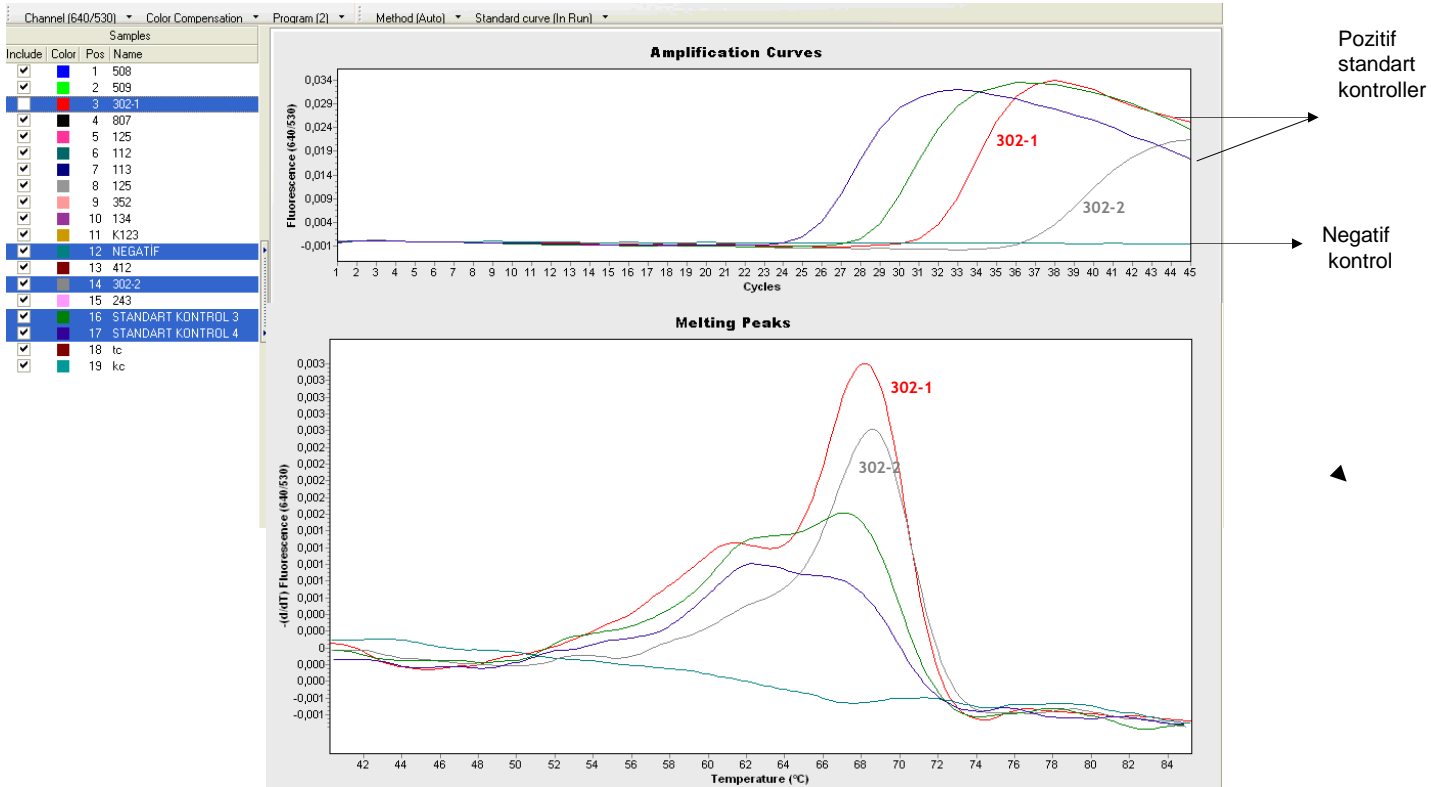
Pozitif standart kontroller

Negatif

Tm (melting point)
67,5°C

Real Time PZR

Toxoplasmosis teşhisi konulmuş hastaların tedavi takibi

TEŒEKKÜRLER...

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji A.D